

Souhrnný příspěvek kněží plzeňské diecéze na 1. Pastorační konferenci 8.5.2002.

Téma: Komunikace kněží a laiků.

1. Úvod

Jmenuji se Petr Bednář a spolu s P. Gilbertem Josefem Matuškou, O.Praem a Vlad. Müllerem jsme byli pověřeni, abychom vytvořili souhrnný příspěvek kněží. Jednotlivé příspěvky byly připravovány a konzultovány na vikariátních konferencích. To znamená, že pokud se v poznámce objeví číslo 1x pak to neznamená jednoho člověka, nýbrž názor odsouhlasený kněžími jednoho vikariátu. Čtyři kněží pak napsali příspěvek za sebe. Celkem se sešlo 13 příspěvků.

Dovolte, abych v úvodu, v souladu s některými příspěvky (1, 7) vyjádřil omluvu za nás kněze. Dovolím si z jednoho ocitovat: *„Jsme si vědomi zodpovědnosti, kterou máme za svěřený Boží lid a snažíme se rozdávat štědře z duchovních pokladů církve pomoc Božího slova a svátostí. Je nám jasné, že každý věřící má nárok na naši obětavou službu. Je nám také jasné, že ne vždy jsme schopni na všechna očekávání odpovědět, a proto naše prosba, se kterou se na všechny věřící obrácíme, je prosba o modlitbu za nás a za dílo, které je nám svěřeno. Chceme pro dobro a růst Božího lidu, především v našich farnostech, uznávat a podporovat důstojnost a odpovědnost laiků, využívat jejich moudrých rad a svěřovat jim úkoly ve službě církve.“*

Také bychom se rádi omluvili kněžím. Některé příspěvky jsou uceleným filosofujícím traktátem a vytrhávat jednotlivé teze není solidním přístupem. Nutně dochází ke zkreslení. Přesto jsme se snažili o zodpovědný přístup. A pokud snad na některých místech nejsme zcela nezaujatí, pak je to způsobeno tím, že i my jsme nejen lidmi chybujícími, ale také kněžími, kterým vše, o čem je řeč, není lhostejné. Také bychom se rádi omluvili všem řeholním kněžím. Jen jeden příspěvek hovořil jménem řeholního společenství (10), proto jsme se rozhodli reflektovat příspěvky na té nejobecnější rovině. Vždyť mnoho farností v diecézi je spravováno řeholními kněžími. Ostatně, náš sumář lze po přednesení doplnit.

2. Obecně k tématu komunikace

Několikrát (2, 4, 8, 11, 12) bylo konstatováno, že problém komunikace je problémem širším.

Jednou bylo přiznáno, že ke komunikaci mezi kněžími a laiky jsme, my kněží, nebyli vychovávaní (3).

A jen jednou bylo řečeno, že ve farnosti jisté komunikační nedostatky existují (10). Velmi často (8x z 13) bylo vyjádřeno přesvědčení, že problémy komunikace jsou rázu především personálního (či lokálního) (2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12). Tedy, že jsou otázkou vztahu a úcty mezi konkrétními lidmi, tj. mezi konkrétními osobami kněze a laika.

Byla také vyjádřena obava, zda téma dnešní konference není jen zveličením a jednostranným podtržením, jež by ve svých důsledcích nenahrávala lidem, kteří církvi nepřejí. (citace:) *„Je rovněž velmi zřetelné, že jakákoliv církevní kritika a sebekritika je vítaným soustem pro lidi, kteří církvi nepřejí, a rádi právě takové problémy medializují.“*(2)

Obecně vzato, ze strany kněží není problém komunikace mezi kněžími a laiky spatřován a pociťován jako palčivý problém.

Nebýt předchozích ustavičných dobrých vztahů kněží a laiků na území této diecéze, nemohli bychom si tady takto dnes v klidu konferovat (2, 6, 7, 8,12)
Nyní se pokusíme o systematický přehled podnětů.

3. K práci biskupství a kurie:

- *chybí koncepce diecéze (1)*
- *není zcela jasné, zda je opravdu nutné ustavit ve všech farnostech Farní rady (1)*
- *některé resorty biskupství neodpovídají na dopisy, nevyřizují žádané (11)*
- *neexistují jasné instrukce, např. pokud se týče křtu dětí, což je často příčinou nesouladu vztahu mezi kněžími – jeden nepokřtí, druhý pokřtí. A lidé si to navzájem řeknou – tam jdi, tam pokřtí. (1)*
- *otevřenou a také nezodpovězenou otázkou je náplň práce trvalých jáhnů (1)*
- *řada kněží jezdí sloužit mši sv. pro dvě či tři babičky – je to špatně nebo dobře? Ani v tomto směru neexistuje konsensus a instrukce. (1, 9)*
- *jak je v této diecézi definováno misijní území a jak zde pracovat? I v tomto směru postrádáme jasné slovo. (1)*
- *každý administrátor a farář nese také hmotnou zodpovědnost za svěřený majetek, ale zápasíme nejen s nedostatkem finančních prostředků, ale také jsme limitováni vlastními lidskými silami a možnostmi. (1, 9, 10)*
- *narůstá administrativní práce – statistiky, hlášení, finanční záležitosti – stálé změny, dokumentace nejrůznějšího druhu, a to jak ze strany církevních orgánů, tak i ze strany státních úřadů. Kněží jsou unavení a neschopní soustředit se na to podstatné. Trpí tím radost z modlitby, udělování svátostí, příprava na kázání, prohlubování osobního duchovního života i duchovního rozvoje věřících. (9)*
- *nebylo by řešením, kdyby některé filiální kostely přešly se vší materiální zodpovědností pod správu laiků? (1)*
- *u nadřízených orgánů se někdy více cení jen různé akce, které jsou podchytitelné statisticky, méně se hovoří o nutnosti nenápadné, skryté, „mravenčí“ práce s jednotlivci. (9)*

Ve všech těchto bodech prosíme vedení diecéze o pomoc.

4. Prosba k panu biskupovi

- *ať ve svých dopisech často a konkrétně povzbuzuje kněze v prohlubování duchovního života a s kněžími více hovoří o osobních duchovních radostech, problémech, plánech, námětech, zajímá se o duchovní život, radí (zvláště mladým kněžím) ... (9)*

5. Reflexe do vlastních (kněžských) řad

- *nedůvěra a neochota ke spolupráci z důvodu dřívější zkušenosti – zde svoji roli může sehrávat minulost; tj. izolovanost kněží v době totality, kdy si vše zpravidla museli kněží dělat sami (5)*
- *jindy zas pocit nepostradatelnosti a neomylnosti (5, 7)*

- anebo příčinou je *neochota riskovat, že laik něco udělá neodborně či snad i špatně* (5)
- *nedostatečná výchova kněžského dorostu, ať již pokud se týče výchovy k týmové práci mezi kněžími navzájem, tak mezi kněžími a laiky* (5)
- *chybí také výchova k pracovnímu a sociálnímu cítění* (5)
- *nám kněžími se také nedaří výchova věřících k spoluzodpovědnosti za farnost a celou církev – důvodů může být celá řada – od neochoty se tomu učit až po přetíženost či podceňování neformálních rozhovorů* (5)
- *jistý odstup mezi laikem a knězem je oprávněný, ale nesmí být nezdravý. Když se kněz nebaví s lidmi a odchází z kostela postranním východem na faru, aby nemusel nikoho potkat, to není zdravé řešení.* (6)
- *kolik energie a sil vkládáme do ochoty hledat cesty, jak sblížit znesvářené či navzájem nesympatizující jednotlivce nebo skupiny ve farnosti; popřípadě hledáním těch jednotlivců, kteří by tento úkol zvládli lépe, než my?* (6)
- *kněz neumí pracovat s farností jinak, než svátostnou službou. Nepřipouští tak další možnosti a způsoby pastorační služby, které by jeho službu mohly obohatit.* (7)
- *řada farností je neobsazených = není tam kněz – to spatřuji jako hlavní problém* (10)

6. Nabídnutá řešení

- *modlitba, láska ke Kristu a vzájemné odpuštění* (3, 7, 10, 11, 12)
- *nezaměňovat přátelské vztahy za „hurábratříčkování“* (2)
- *učit se milovat farnost a citlivě reagovat na všechny problémy* (12)
- *nenechat se odradit pasivitou laiků* (7)
- *pamatuj, že nikdy nemůžeš vyhovět všem* (7)
- *pěstovat osobní zbožnost s tím, že cílem nejsou osobní představy* (7)
- *to podstatné na adresu nás kněží bylo řečeno Otcem biskupem na [Zelený čtvrtek \(*.rtf 26 kB\)](#)* (8)

7. Naše prosby adresované laikům

- *zdá se nám, že máme dvě skupiny laiků – jedni, označme je slovem klasičtí – tj. ti, kteří přijímají svátosti, plní si své povinnosti v rodině a v práci, pomáhají knězi ve farnosti.* (6) V tomto příspěvku je konstatováno, že - v našich farnostech je těchto laiků asi 95%
- *druhou skupinu tvoří laici dravci = hyperangažovaní, z nichž někteří mají teologické vzdělání a jiní ne – těchto hyperaktivních je sice málo, ale o to více jsou vidět a slyšet* (6, 7)
- *často se stává, že tito hyperaktivní laici se stylizují to role mluvčích farnosti. Ale hájí jen své vlastní zájmy, či zájmy své rodiny anebo úzké skupiny.* (6, 7)
- *vážné komunikace na svátostné úrovni. K svatému přijímání lidé chodí. Ale k svátosti smíření ne.* (6, 8)
- *zdá se nám a zkušenost nás učí, že mnohdy dostanou přednost vnoučata a děti, případně každá další návštěva před nedělní bohoslužbou.* (1, 7)
- *zdá se nám – zvláště těm z nás, kteří nepůsobíme ve velkých městech, že panuje velká zvlažňelost mezi věřícími. Jedinou výjimkou jste snad Vy, kteří se aktivně angažujete v sněmovních kroužcích.* (1, 12)

- lidem věkem starším bychom rádi poděkovali – *tito lidé v sobě často uchovávají mladého ducha – pozitivum života našich farností je i v dynamice života věřících vyššího věku* (7)
- *stáří ducha* – to není o fyzickém stáří, nýbrž o *naší schopnosti komunikovat jen o četnosti návštěvníků bohoslužeb* (7)
- *uvítali bychom pomoc a větší angažovanost laiků v práci s dětmi a mládeží* (1)
- *velmi bychom uvítali větší spoluzodpovědnost při hledání řešení materiálních a finančních problémů farnosti. Aktivní ekonomické rady, to je náš sen!!!* (1)
- *model duchovní správy od Josefa II. je přežitý a stává se neúnosným. V myšlení věřících i kněží je ovšem silně zabudován.* (9)
- *neklást na kněze přehnané nároky – i kněz je jenom člověk.* (5)
- *prosba o snahu vidět farnost v její celistvosti.* (5)

LITURGIE – možná by toto mělo být samostatné téma. *Ale právě zde bychom uvítali větší aktivitu. Služba kostelníka či ceremoniáře, komentátora či věřících, kteří by byli ochotni připravit přímluvy šité na míru té které farnosti a všechny ostatní služby – ministrant, lektor, akolyta, varhaník ...)* (1)

8. Naše společné chyby, ale také podněty – kněží i laiků – hodné zamyšlení

- *slovo a označení laik je samo o sobě velmi nešťastné* (6) Jakým slovem slovo laik nahradit?
- *krize dialogu je krizí identity; kněz ani laik při dialogu často nenaplňují své vlastní poslání a snaží se „hovořit ústy toho druhého“. A tak sice už nemáme kněze – traktoristy, kněze – včelaře, kněze – mičurince, zato však máme kněze – psychology, kněze managery, kněze – snad i presidenty. Naproti tomu nám často chybí laik – dobrý otec rodiny, laik – dobrý učitel, laik – dobrý křesťanský politik, máme však laiky – teology, laiky – pastoralisty, laiky-liturgy.* (8)
- *jak změnit mentalitu a pohled na církev, jež vyrůstá z přesvědčení, že fara a kostel patří panu faráři?* (6)
- *černobílé rozdělování farností na dobré a špatné, a ochota ke komunikaci jen s těmi tzv. spravedlivými* – to je naše společná chyba (5)
- *nadřazování určitého druhu zbožnosti jiným anebo prosazování jediného měřítko na pravověrnost* – i zde na nás číhá pokušení. (5)
- *idealizování minulosti, nedůvěra k přítomnosti a budoucnosti* (5)
- *nedostatečný respekt k legitimní autoritě ve věcech zachování tradice i změn* (5, 7)
- *prosazování jediné cesty, jediného úhlu pohledu na pravdu* (5)
- *nedostatečná znalost a porozumění současnému světu* (5)
- *neschopnost či neochota vidět problém očima druhého (empatie)* (5, 12)
- *fundamentalistické myšlení a jednání* (5)
- *ke škodě všech se vytrácí mentalita služby* (2)
- *v případě viny či selhání kněze může biskup sáhnout např. až k předčasnému penzionování či přeřazení na jinou práci, církevní tresty nevyjímaje. Složitější situace je v případě viny na straně laika. Zde často asi nezbývá, než případného (v uvozovkách) „nenapravitelného“ laika trpět jak ostatními laiky, tak knězem. Laici jsou v této věci ve výhodě.* (4)

- *když vznikne závažnější spor mezi knězem a laikem či skupinou laiků – máme mechanismy, kterými spor řešit? Není chybou řešení, kdy je tichou cestou kněz přeložen? Neměla by se vzniklá situace řešit v setkání a dialogu s celou farností? (6, 12)*
- *zavedení povinných desátků, je to nepatřičná otázka? (1)*
- *otázka autority – ideální je stav, když je autorita vyplývající ze služebního kněžství ze strany farnosti přijímána. (5,7)*
- *nepřizpůsobujeme se postmoderní společnosti víc, než je nutné a než je vkusné? (8)*
- *jedna z příčin nedostatku kněžských a řeholních povolání je rovněž částečná „klerikalizace“ laiků, i když zatím vynucená dobou a relativním nedostatkem kněží. Jestliže mladý člověk zjistí, že tu či onu činnost i kultovní, lze uplatnit stejnou měrou aniž by se musel vzdávat sexuálního vztahu, pak zvolí tuto jednodušší cestu „pastorační asistence“ od rozhodně osobně těžší a společensky dnes méně hodnocené cesty kněze, či dokonce řeholníka. (8)*
- *bylo by zajímavé se zamyslet nad podobou komunikace s ateisty, s lidmi hledajícími, s veřejností a s různými institucemi, s křesťany z jiných církví, se světovými náboženstvími atd. (5)*

9. Možná řešení

- *modlitba a odpuštění (11)*
- *nebylo by možné, aby laici převzali veškerou materiální odpovědnost v některých excurendo farnostech na sebe? (1)*
- *nebylo by řešením podřídít strukturu a život farností spádovým obcím, které jsou dobře dosažitelné hromadnou veřejnou dopravou a kde jsou nákupní střediska, lékařská zařízení apod.? (9)*
- *respektovat rozdíly mezi velkými městy a venkovem s tím, že ve velkých městech či větších, hromadnou dopravou, dosažitelných centrech by byla zajištěna stálá duchovní služba, rozhodně pro svátost smíření s tím, že by se neulpívalo na dosud platných církevních nařízeních? (Např. neděle.) Už proto, že, dnes již nestačí zavedená zpovědní praxe. Zde by zvláště řeholní společenství měla sehrát svou důležitou roli. (9)*
- *vytvořit program „osvobození“ kněží od nekněžských starostí; bude nás čím dál méně a není možné, aby duchovní byl z velké části opravářem, úředníkem, ekonomem .. na úkor duchovní a svátostné služby. (9)*
- *hledat cesty pro to, aby vztahy mezi kněžími byly lidštější, přátelštější a uzdravující z frustrací a pastoračních neúspěchů. (9)*

10. Cíl našeho snažení

- *ukázat , že my kněží se opravdu chceme aktivně zúčastnit diskuse o důležitých pastoračních problémech (1)*
- *a chceme podpořit vznik skutečně funkčních a životaschopných struktur (5)*

11. Závěrečné slovo

je citací z příspěvku č. 13

prof. Renöckl v januárovom vydaní Herder Korrespondenz píše:

„V Česku sa nezastreto, ako pod zväčšovacím sklom, ukazujú všeobecné výzvy pre kresťanskú vieru a Církev v postmoderných neprehľadných, často až postkresťanských situáciách. Tradičná, na udelovanie sviatostí sústredená pastorácia, v takýchto situáciách už nevystačuje. Odpoveďou na výzvy doby nie sú v žiadnom prípade koncepcie, podľa ktorých je správne, aby sa malé, verné kresťanské ostrovečky viac uzatvárali pred bezbožným svetom. Na rozdiel od komunistickej éry sa proti kresťanským getám nebojuje, ale skôr si ich nikdo nevšima. A oni rýchlo strácajú vplyv na okolie.“

12. Doporučená témata k diskusi

Nové územní rozdění diecéze a farností.

Jak probudit hlubší zájem o náboženské vzdělávání a duchovní život u věřícího lidu?
(Nutná podmínka pro službu v církvi.)

Pravidla a systém práce pastoračních a ekonomických rad farností.

13. Vysvětlivky

1. Domažlický vikariát – jsou zahrnuty i ty podněty, které zazněly na vikariátní konferenci
2. Chebský vikariát
3. Klatovský vikariát
4. Plzeň – město a)
5. Plzeň – město b)
6. Plzeň – sever
7. Rokycanský vikariát
8. Sokolovský vikariát
9. Tachovský vikariát
10. Karlovy Vary – P. Mgr. Jiří Hladík Ocr.
11. P. Petr Franta
12. P. Piotr Janczak
13. P. Martin Marcinko